

OULUJOKIVARSI
(Heikkilänkangas-Madekoski)
MAISEMASELVITYS

3.1.2025
Kaavoitus
Oulun kaupunki

SISÄLLYSLUETTELO

1.	<i>Tavoitteet ja lähtökohdat</i>	2
2.	<i>Maisemarakenne</i>	3
3.	<i>Kallio- ja maaperä</i>	4
4.	<i>Valuma-alueet ja pintavesien virtaus</i>	5
5.	<i>Maiseman kehitys</i>	6
6.	<i>Maisemakuva</i>	10
7.	<i>Maiseman keskeiset ongelmat</i>	12
8.	<i>Kulttuuriympäristön arvot</i>	13
9.	<i>Viherverkosto</i>	16
10.	<i>Maankäytön suositukset</i>	17
11.	<i>Liitteet</i>	19
12.	<i>Lähteet</i>	19

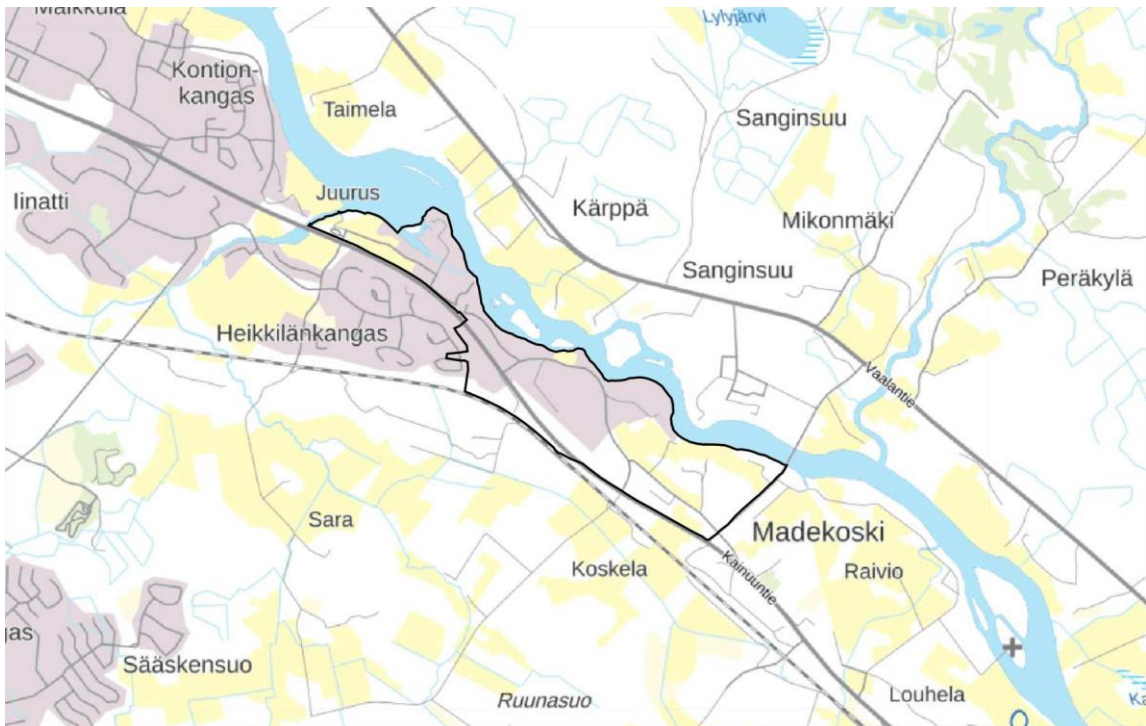
Kansikuva: Konttisenkankaan uimaranta, näkymä Oulujoelle. Kuva: Oulun kaupunki

1. Tavoitteet ja lähtökohdat

Maisemaselvitys on asemakaavatyön perusselvityksiä. Maisemaselvityksen tavoitteena on kartoittaa maisema-arvot sekä antaa suosituksia tulevalle maankäytölle. Maisemaselvitys pohjautuu kartta-aineistoon, muihin lähtötietoihin ja maastokäyntiin, joka pidettiin 5.6.2024. Maisemaselvityksen on koostanut ja täydentänyt kaavoituksessa Heli Kansanniva ja sen viimeisteli Veera Sanaksenaho lokakuussa 2024.

Heikkilänkangas-Madecosken alueille on laadittu osayleiskaavan yhteydessä maisemaselvityksen karttoja Ramboll Oy:n toimesta vuonna 2015 sekä myöhemmin on tehty maisemarakenteesta luonnoskarttoja Oulun kaavoituksessa. Aiempien maisemaselvitysten huomioita on verrattu nykytilanteeseen ja otettu huomioon selvitystä tehtäessä. Työssä on hyödynnetty vanhoja karttoja ja ilmakuvia. Selvityksessä on lisäksi huomioitu Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-suunnitelma sekä Uuden Oulun yleiskaava. Tärkeänä lähtöaineistona on ollut Oulujokivarren maisemaselvitys ja maisemanhoitosuunnitelma, joka on laadittu Oulun kaupungin, Muhoksen kunnan ja Suunnittelukeskus Oy:n toimesta vuonna 2002.

Selvitysalue sijoittuu Oulujoen eteläpuolelle Heikkilänkankaan ja Madecosken kaupunginosiin. Selvitysalue rajautuu pohjoisesta Oulujokeen, selvitysalueen raja on esitetty kuvassa 1.

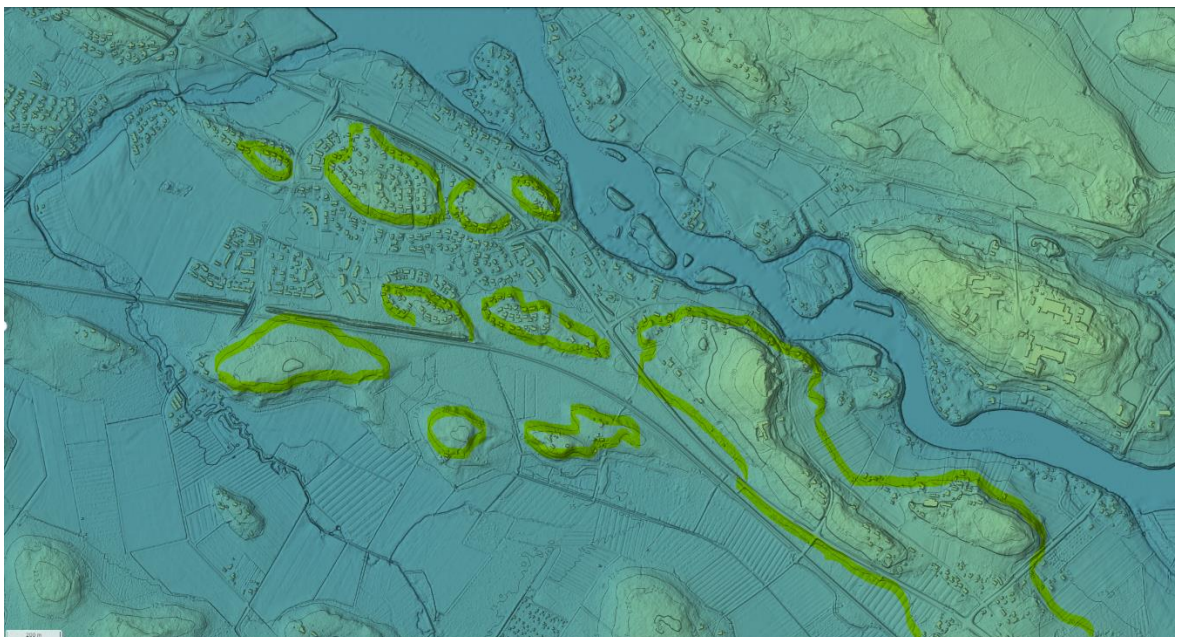

Kuva 1. Heikkilänkangas-Madecosken selvitysalue rajattu mustalla viivalla. GTK Maankamara.

2. Maisemarakenne

Oulujokivarsi, Heikkilänkangas-Madekosken alue kuuluu Pohjois-Pohjanmaan jokiseutu- ja rannikko -nimiseen maisemaseutuun. Oulujokivarren maisemarakenteelle ovat tyypillisiä selvärajaiset jokilaaksot ja vedenjakajaselänteet. Alueen maisemarakenne on selkeä. Metsäisten vedenjakajaselänteiden välissä sijaitsee viljelty laaksoalue. (Oulun kaupunki, 2002). Maisemarakenne on esitetty kartalla Liite 1. Heikkilänkangas-Madekosken alue.

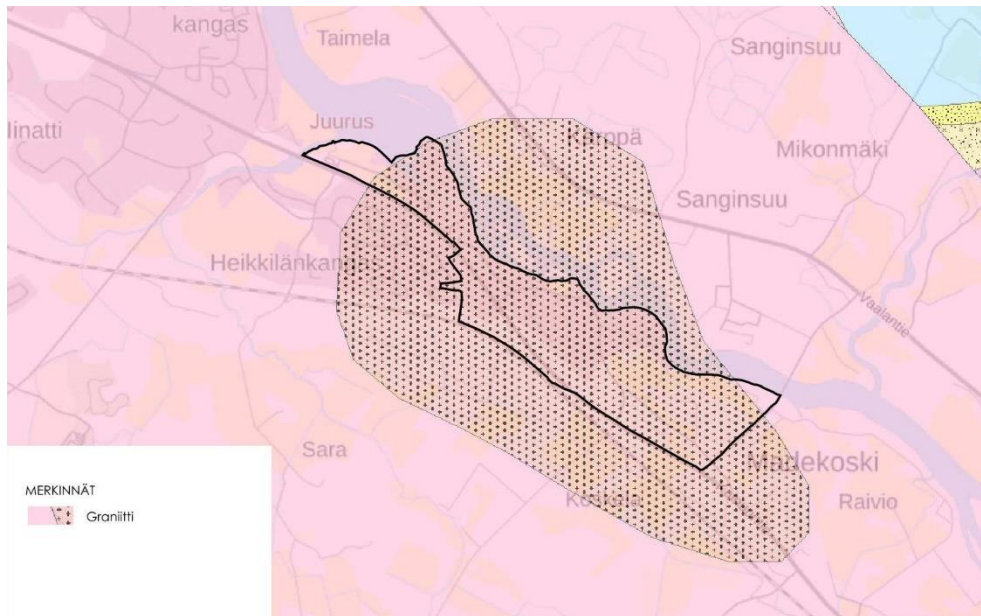
Alueen asutus on sijoittunut kulkuväylien ja viljelyalueiden läheisyyteen kuten jokilaakson ja selänteiden reuna-alueille. Asutetut alueet ovat yleensä olleet selänteiden ja laaksojen välialueita ja niiden reunavyöhykkeitä, jotka ovat ilmastoltaan, kasvuolosuhteiltaan ja maaperäolosuhteiltaan edullisinta rakentamisaluetta. (Oulun kaupunki, 2002). Asutusta sijoittuu korkeammille selännealueille sekä lähelle rantaa.

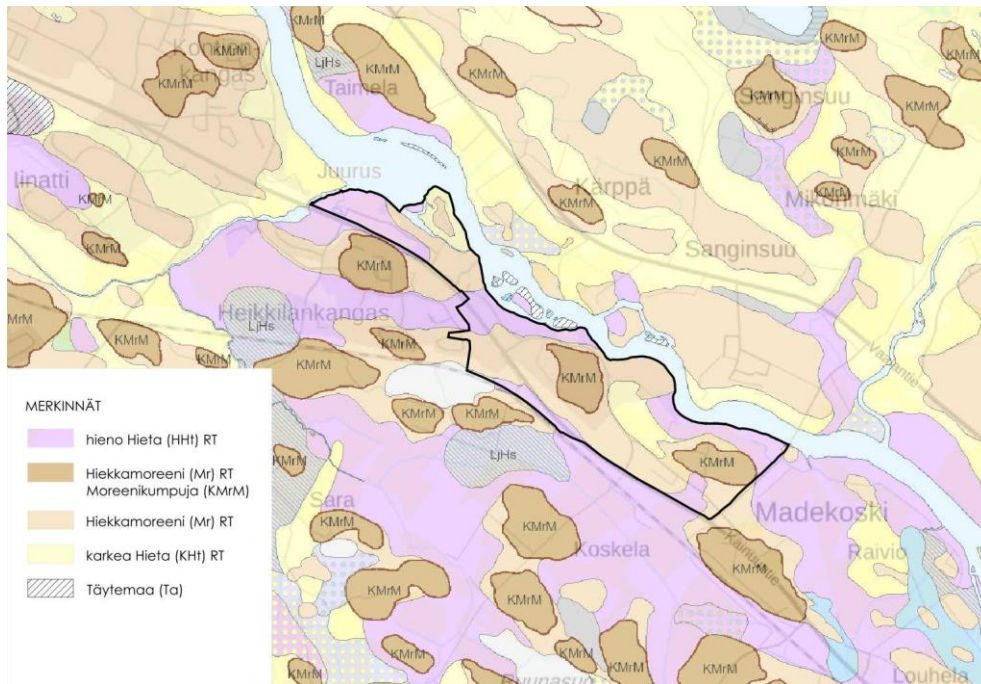
Kuva 2. Maisemarakenne, johon korostettu keltaisella 20 m korkeuskäyrä, jossa on sijainnut rantaviiva ajanlaskun alussa. Selänteiset alueet erottuvat hyvin alavammasta maastosta. (Scalگو Live, 24.10.2024)

3. Kallio- ja maaperä

Alue sijoittuu graniittikallioperän alueelle. Topografiassa mannerjäätikön muodostamat moreenikohoumat, drumliinit kohoavat suistokerrostumien yläpuolelle. Moreenikummut (KMrK) muodostuvat suurelta osin Hiekkamoreenista (Mr). Alueen maaperä on hienoa Hietaa (HHt), Hiekkamoreenia (Mr) ja karkeaa Hietaa (KHt). Ranta-alueella on lisäksi täytemaata (Ta). (GTK, Maankamara). Oulujoen historiassa täytemaan läjityksillä on luotu tekosaaria virtauksen ohjaamiseen uittoa varten. (Oulun kaupunki, 2002).

Kuva 3. Heikkilänkangas-Madekosken alue, kallioperä on koko alueella graniittia. GTK, Maankamara.

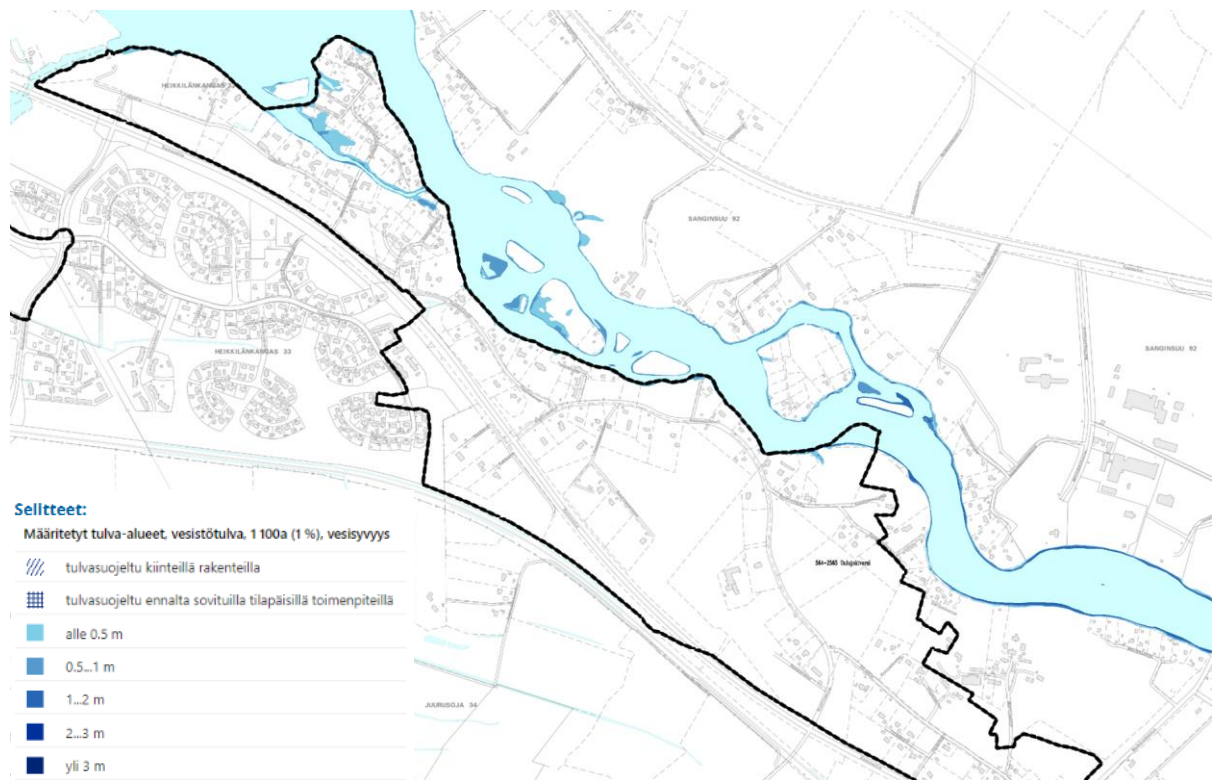

Kuva 4. Heikkilänkangas-Madekosken alue, maaperä, GTK Maankamara

4. Valuma-alueet ja pintavesien virtaus

Heikkilänkangas-Madecosken alue rajautuu luoteesta Juurusojaan ja pohjoisesta sekä koillisesta Oulujokeen. Oulujoki on jyrkkärintainen ja selvärajainen joki, joka virtaa syvässä uomassa suistokerrostumissa kuluttaen niitä aina pohjatasoon asti. Luonnontilaisessa jokilaaksossa tulva nousee vain harvoin syvällä virtaavan uoman ulkopuolelle. (Oulun kaupunki, 2002). Selvitysalueella Oulujoesta aiheutuva mahdollinen tulvariski on melko vähäinen ja koskee ranta-alueen edustan saaria kuten Heikkilänsaarta. Tulvariski tulee ottaa huomioon kaavaa laatiessa.

Alueelle muodostuu vedenjakajat selänteiden lakialueille, muutoin maanpinta viettää kohti Oulujokea. Ranta-alueet ovat suurelta osin rakentamatonta luontaista rantaa, jossa on eroosioriski hienojakoisen maa-aineksen osalta. Uomissa on luontaistakin eroosiota, mutta eroosio voi lisääntyä ihmistoiminnan vaikutuksesta kuten ympäröivien maa-alueiden muokkauksen tai uoman kaivuun seurauksena. Jokivarsien ja sivu-uomien kasvittuneet rantavyöhykkeet estävät rinteiden pintaeroosiota sekä pelloilta valuvaa ravinnekuormaa vesistöihin. Mahdolliset maankäytön muutosten vaikutukset alueen vesiolosuhteisiin on syytä huomioida.

Kuva 5. Heikkilänkangas-Madecosken alueen vesistötulva-alueet, jotka kuvaavat tietyn vedenkorkeuden aiheuttamaa tulvan peittämää aluetta todennäköisyydellä kerran 100 vuodessa. Tulvariskialueet sijoittuvat saarten läheisyyteen. (SYKE, tulva-alueet, vesistö 100a. haettu 3.1.2025).

5. Maiseman kehitys

Alue on ollut varsin pitkään meren pohjaa. Ajanlaskun alun tienoilla Perämeren rantaviiva on sijainnut noin 20 metrin korkeuskäyrän alueella. Pysyvää asutusta Oulujokivarrelle on levinnyt ilmeisesti 1300-luvulla. Alueen tärkeimmät elinkeinot ovat olleet tervanpoltto ja kalastus. Viljely oli alueen sivuelinkeino ja maatalous kehittyi vasta myöhemmin pääelinkeinoksi, jonka seurauksena maisemaa muokattiin voimakkaasti viljelykäyttöön. (Oulun kaupunki, 2002).

Oulujoki on ollut merkittävä lohijoki. Nykyisin Oulujoen varrella sijaitsee lukuisia voimalaitoksia, joita rakennettiin erityisesti 1940- ja 1950-luvuilla. Voimalaitosten rakentamisen myötä Oulujoen kosket ovat kadonneet. (Oulun kaupunki, 2002).

Vanhoissa ilmakuvissa näkyy selvästi, kuinka Oulujoen rannat ovat olleet pääosin viljelykäytössä (kuva 6 ja 7). Peltoalueita reunustaa suuret metsäsaarekkeet, joiden reunamille on sijoittunut asutus. Vaihtoehtoisesti asuinrakennus on rakennettu suotuisalle paikalle joen rantaan.

Kuva 6. Vuoden 1931 ilmakuvassa näkyy kuinka alueen läpi kulkeva ainoa tie (nykyisin maakunnallisesti arvokas Oulu-Kajaani maantie) polveilee metsäsaarekkeiden ja peltoalueiden lomassa. Tieltä oli tuolloin useita avoimia näkymiä joelle, ja rakennukset muodostivat selkeitä kokonaisuuksia tilojen pihapiireissä. (kartta.paikkatietoikkuna.fi)

Kainuuntien rakentaminen 1960-70 lukujen taitteessa on ollut merkittävä muutos maisemassa. Leveä maantie on jakanut alueen kahteen osaan ja tuonut samalla nopeamman liikenneyhteyden. Oulujoessa on ollut tukinuittoa vielä vuonna 1971 (kuva 7). Sanginsuun ja Madekosken yhdistävä siltayhteys rakennettiin vasta vuonna 1992. Sitä ennen joen ylitse kuljettiin samasta kohdasta lossilla. 1990-luvulla alueelle rakennettiin paljon uusia asuintontteja ja lyhyitä katuja. (kuva 8).

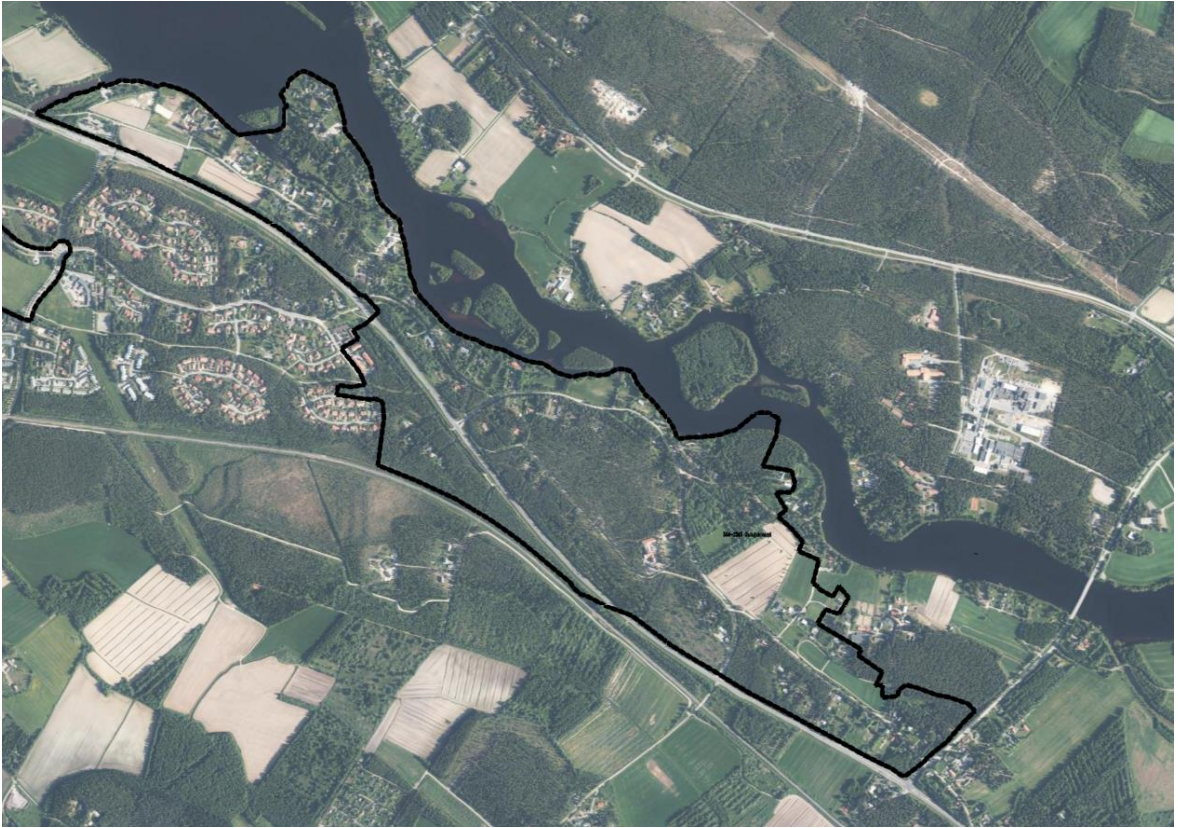
Kuva 7. Vuoden 1971 ilmakuvassa näkyy vasta rakennettu Kainuuntie. (kartta.paikkatietoikkuna.fi)

Kuva 8. Vuoden 1996 ilmakeku. Alueen asutus on kasvanut ja siltayhteys saatu Madekoskelta Sanginsuuhun. (kartta.paikkatietoikkuna.fi)

Kuva 9. Ilmakeku vuodelta 1999. Vireillä oleva kaava-alue rajattu mustalla. (Oulun kaupunki, 3.1.2025)

Kuva 10. Ilmakuva vuodelta 2023. Vireillä oleva kaava-alue rajattu mustalla. (Oulun kaupunki, 3.1.2025)

Nykyiset laajat peltoalueet ovat pysyneet suurelta osin ennallaan 1990-luvulta lähtien, ja ne ovat selvästi havaittavissa alueen itä- ja pohjoisosissa. Metsäiset selänteet erottuvat alueen itä- ja keskiosassa. Rakentamista on tullut lisää erityisesti Heikkilänsaareen sekä alueen länsiosaan vuoden 1999 jälkeen, jolloin asutus on kehittynyt nykyiseen laajuuteensa. Vuoteen 2023 mennessä asutuksen rakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia verrattuna 1990-lukuun.

6. Maisemakuva

Oulujokivarren maisema on rakentunut maatalouden ympärille ja kehittynyt satojen vuosien aikana arvokkaaksi kulttuurimaisemaksi. Maiseman kehitykseen ovat vaikuttaneet maisemarakenteessa jokisuisto, laaksoalueet ja moreeniselänteet. Tyypillisiä maisemakuvan piirteitä ovat laaksoihin kehittyneet viljelyalueet, selänteillä säilyneet metsäiset alueet, rantapuusto sekä historiallinen maatalouden rakennuskanta, joka on sekoittunut uudempaan eri aikoihin rakennettuihin rakennuksiin.

Kuva 11. (Vasemmalla) Näkymä avautuu peltoaukealle.

Kuva 12. (Oikealla) Osa peltoalueesta on laitumena.

Kuva 13. Pihapiirin rakennuksia eri vuosikymmeniltä.

Kuva 14. Selänteiden metsäisillä alueilla on useita valmiita polkuja.

Lähellä Oulujokea rakennukset ovat perinteisesti sijoittuneet harvaan nauhamaisesti kuiville ja lämpimille ranta-alueen törmille. Viljelyalueiden keskellä rakennukset ovat sijoittuneet yleensä metsäisten maastosta kohoavien kumpareiden tai selännealueiden reuna-alueille. Rakennukset ovat muodostaneet pihapiirejä usein neliömäisiä ja yhdeltä sivulta avoimia toiminnallisia kokonaisuuksia, jotka ovat liittyneet eheästi muuhun maisemaan. Pihapiirit ovat olleet laajoja kokonaisuuksia, eivät niinkään pienten tonttien omakotitalomattoja peltojen keskellä. Merkittäviä näkymiä on Oulujoen suunnalta ranta-alueelle, jossa rantatörmälle puustoon katveeseen sulautuvat rakennukset ovat osa perinteistä rakennustapaa. Pohjois-Pohjanmaalla

perinteisiä rakennuksia ovat olleet yksikerroksiset hirrestä rakennetut pohjalaistalot, joihin on myöhemmin voitu tehdä lautaverhous suojaksi. Rakennuksia on puna- ja keltamullan lisäksi maalattu vaaleilla sävyillä öljymaalien yleistyttyä. Rakennusten koon, materiaalin ja värityksen tulisi olla sopusoinnussa maiseman kanssa. (Oulun kaupunki, 2002).

Kuva 15. Yksikerroksinen matala rakennus Kotipellontien varrella sulautuu maisemaan metsäsaarekkeen reunalla.

Kuva 16. Oikeanpuoleisessa kuvassa uudisrakennuksia aivan rannan läheisyydessä, Madekosken alueella.

Kuva 17. Madekosken koulun pihan ajoväylän viereiset suuret kuuset muodostavat viehättävän porttiaiheen.

Kuva 18. Madekosken koulun jugend-henkinen päärakennus, joka on Oulun koulun kohde.

Oulujokivarrelle on määritetty erityisen edustavia kulttuurihistoriallisia helmialueita Oulujokivarren maisemaselvitys ja maisemanhoitosuunnitelmassa vuodelta 2002. Näitä helmiä on mm. Konttisentien ympäristö. Alue on kokonaisuus rakennettua ympäristöä ja luonnonmaisemaa. Konttisentie sijaitsee vanhalla Oulu-Kajaani maantiellä, Keisarintiellä. Tien varrelle sijoittuvat Madekosken koulu, Majbacka huvila ja Kanninen sekä hieman etäämmällä tiestä Kaupin tila 1800-luvulta. Madekosken jugend-henkinen puinen koulun vanhin osa on rakennettu vuonna 1919, ja uudisosa kuuluu Oulun koulun kohteisiin. (Oulun kaupunki, 2002).

Viljelymaisema on pysynyt avoimena viljelyn, laidunnuksen sekä niittämisen seurauksena. Luonnon monimuotoisuutta lisäävät niittyalueet sekä viljeltyjen alueiden metsäsaarekkeet.

Konttisentien ympäristö on arvokas alue maisemallisesti ja säilyneen vanhan rakennuskannan ansiosta. Alueen maisemakuva muodostuu pienipiirteisestä, monimuotoisesta jokirantamaisemasta ja toisaalta Konttisenkankaan kangasmetsistä. Jokivarsinäkyä rymyttävät pienet peltoaukeat, jotka ovat pahoin pensoittuneet. Konttentie noudattaa edelleen 1700-luvulta periytyvää *Keisarintien linjausta*. Konttisentien ympäristössä on paljon vanhaa puustoa ja yhtenäinen Konttisenkankaan mäntyvaltainen metsäalue, jonka metsänreunaan on kylläkin rakentamistapaohjeiden laatimisen jälkeen suoritettu pienialainen harvennus/siemenpuuhakkuu. (Hirviniemi & Männikkö, 2007. Osa C.)

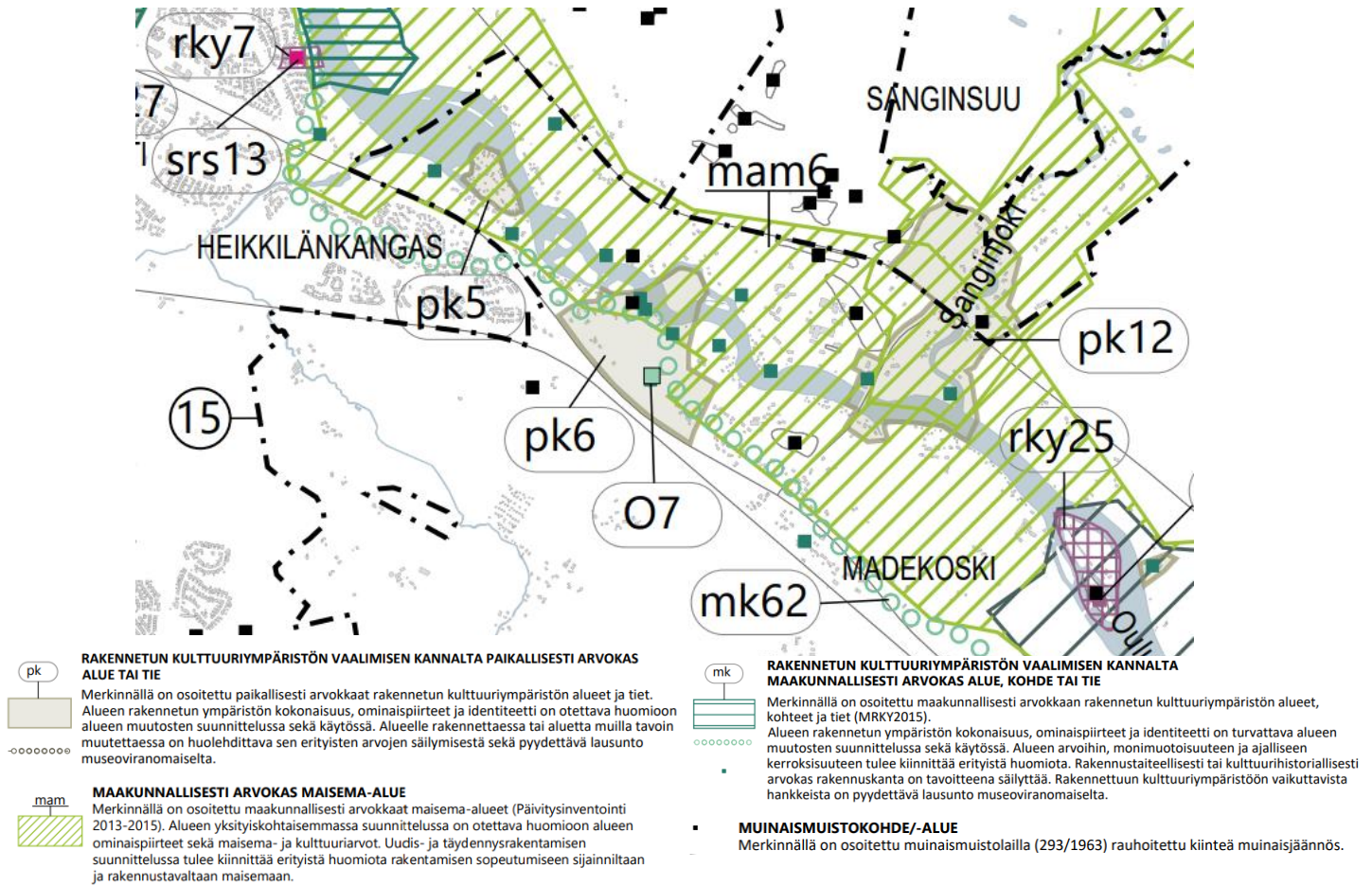
Kuva 19. Konttisenkankaan uimaranta osoitteessa Konttentie 51.

Kuva 20. Uimarannalta avautuu hienot näkymät joelle.

7. Maiseman keskeiset ongelmat

Oulujokivarren maisemaselvitys ja maisemanhoitosuunnitelmassa vuodelta 2002 on otettu kantaa maiseman keskeisiin ongelmiin seuraavanlaisesti; Maisemakuvan kannalta suurimpia haasteita ovat todennäköisesti hallitsematon tai heikosti ohjattu rakentaminen sekä elinkeinojen harjoittamisessa tapahtuvat muutokset. Seurauksena voi olla kulttuurimaiseman piirteiden heikkeneminen tai häviäminen kuten viljelypinta-alan muutokset sekä rakennuskannan kirjavuus. Käytöstä pois jääneet pellot kasvavat ilman käyttöä umpeen ja metsittyvät, mutta erottuvat maisemasta pitkään erilaisen kasvillisuuden seurauksena. (Oulun kaupunki, 2002). Uudet infran hankkeet erityisesti energiahankkeet kuten aurinkovoimalat sekä voimajohdot voivat rikkoa maisemakuvaa. Energian hankkeet voivat näkyä erityisesti peltomaisemassa, joten niiden sijoitteluun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vanha rakennuskanta on vaarassa hävitä, ellei siitä pidetä aktiivisesti kunnossa ja käytössä. Osa maiseman muutoksista on todennäköisesti väistämättömiä, mutta niiden eteen on tehtävä suunnittelua, mikä voi säilyttää paikan hengen ja yhtenäisyyden maisemassa.

8. Kulttuuriympäristön arvot

Kuva 21. Ote kulttuuriympäristön teemayleiskaavasta ja selvitysalueen karttamerkintöjen selitteistä. (Kulttuuriympäristön teemayleiskaava, ehdotus 15.3.2024.)

Madekosken alueesta kaakkoon selvitysalueen ulkopuolella alkaa valtakunnallisesti arvokas maisema-alue; Oulujokilaakson kulttuurimaisemat. Alle listattuna lukuisia kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaita alueita sekä kohteita selvitysalueelta:

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue:

- Oulujoen suun kulttuurimaisema
Maisema-alueen kerroksellinen rakennuskanta kertoo jokivarren pitkästä kulttuurihistoriasta. Oulujokilaakso on sekä historiallisesti että maisemallisesti arvokas ja ominaispiirteiltään monivahteinen aluekokonaisuus. Oulujoki on aikojen mittaan tunnettu mm. tärkeänä lohijokena, tervan kuljetusreitinä ja uittoväylänä.

Maakunnallisesti arvokas tie:

- Oulu-Kajaani-maantie

Maakunnallisesti arvokkaita rakennuskohteita on alueella useita (MRKY 2015):

- Heikkilä ja Koskela, Lukantie 31, 33 ja 35

- Kolmen pihapiirin kokonaisuus, Heikkilän päärakennus on 1800-luvulta.
- Kanniainen, Kanniaisenpiha 10
Päärakennus on rakennettu vuonna 1835 ja se on toiminut aikoinaan matkalaisten levähdyspaikkana ja välillä kauppana.
 - Konttinen, Kontisentie 57
Vuonna 1865 valmistuneessa päärakennuksessa on toiminut Oulun maaseurakunnan ensimmäinen kansakoulu vuosina 1873-1887.
 - Liisanmäki, Kotarannantie 9
Risto Harjun v. 1966 suunnittelema omakotitalo.
 - Majbacka I, Koskenranta 1
Vuonna 1909 rakennettu mansardikattoinen päärakennus on alun perin apteekkari Hugo Hasselblattin rakennuttama huvila.
 - Pajaranta, Kontisentie 51

Paikallisesti arvokkaita alueita on selvitysalueella kaksi:

- Heikkilänsaaren jälleenrakennuskauden loma-asunnot (pk 5)
Heikkilänsaareen rakentui 1950–60 -luvuilla kesämökkien yhteisö, joka on osa Oulujoen jälleenrakennuskauden huvilarakentamisen historiaa. Mökkiläiset olivat usein ammatiltaan oululaisia virkamiehiä.
- Konttisentien ympäristö (pk 6)
Konttisentien varsi on maisemiltaan vaikuttava, joukossa on maakunnallisesti merkittäviä kohteita. Rakennettu ympäristö ja luonnonmaisema liittyvät toisiinsa tasapuolisesti. Vanha Kajaanintie kulkee Konttisen talon kohdalla lähellä joenrantaa ja Madekoskea. Talvisin matkalaiset nousivat ennen sulaa Madekoskea jäältä Kapakanniemen kohdalla rantaan, kulkemaan matkaa tietä pitkin. Kanniaisenpihan päässä olevasta Kanniaisen talosta muodostui matkalaisten levähdyspaikka.

Paikallisesti arvokkaita rakennuskohteita on kolme:

- Lepola, Koskenranta 42
- Rantamaa, Vanharinne 8
- Torppa, Vanhataival 50
- Vuonna 1889 rakennettu sotilastorppa, jota on laajennettu ja muutettu v. 1945 huvilakäyttöön.

Maakunnallisesti arvokas ja Oulun koulun kohde:

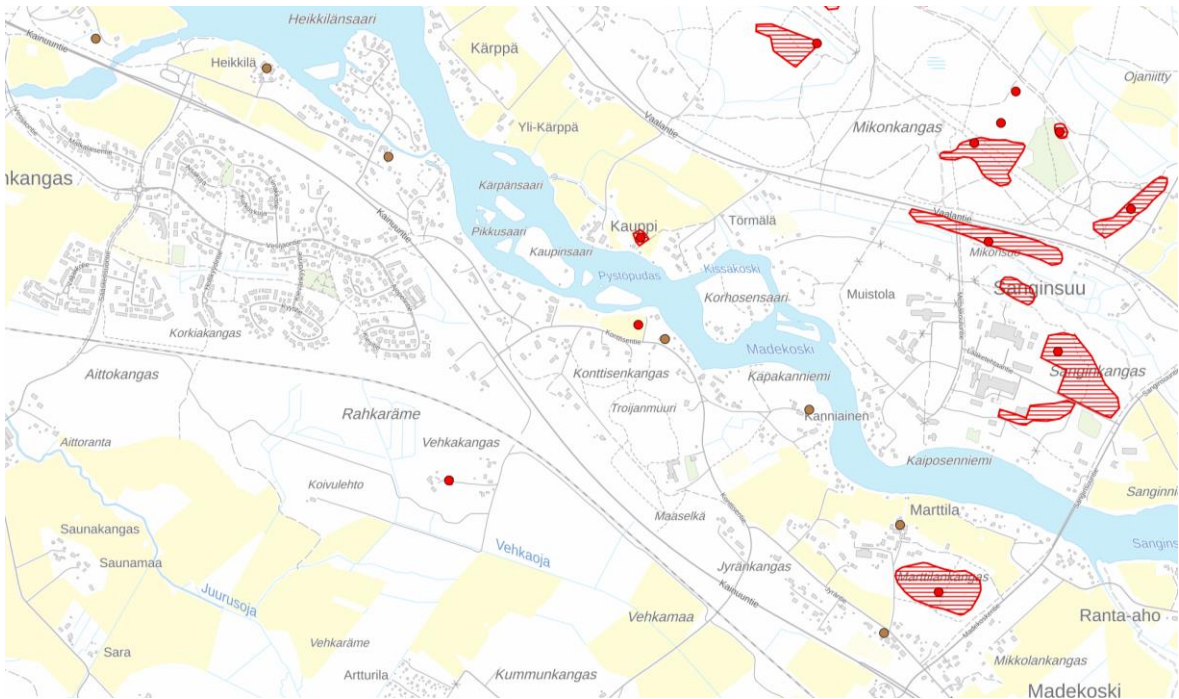
- Madekosken koulu

Kyläkuvan kannalta merkittävä alue on Konttisentien ympäristö, jonka ominaisia piirteitä ovat tielinjaus, metsäkumpareet ja jokilaaksot sekä rakennuskanta. (Oulun kaupunki, 2002). Alueella ei ole valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY).

Arkeologinen kulttuuriperintö

Selvitysalueella on useita arkeologisia kohteita. Kiinteä muinaisjäänös Marttilänkangas on luokiteltu työ- ja valmistuspaikaksi ns. keittokuopiksi, jotka sijaitsevat Marttilänkangas -nimisen mäen laella itä- ja lounaislaidalla. Alueelta on löydetty yhteensä todennäköisesti yli 20 kuoppaa, jotka on tulkittu keittokuopiksi, sillä huuhtoutumiskerroksista on tutkimuksissa löydetty hiiltä ja palaneita kiviä. Mikäli kyseessä on rannan muinaisjäänös, ajoittuu löytö korkeuden perusteella varhaismetallikauteen. (Museovirasto, tarkistettu 09/2024).

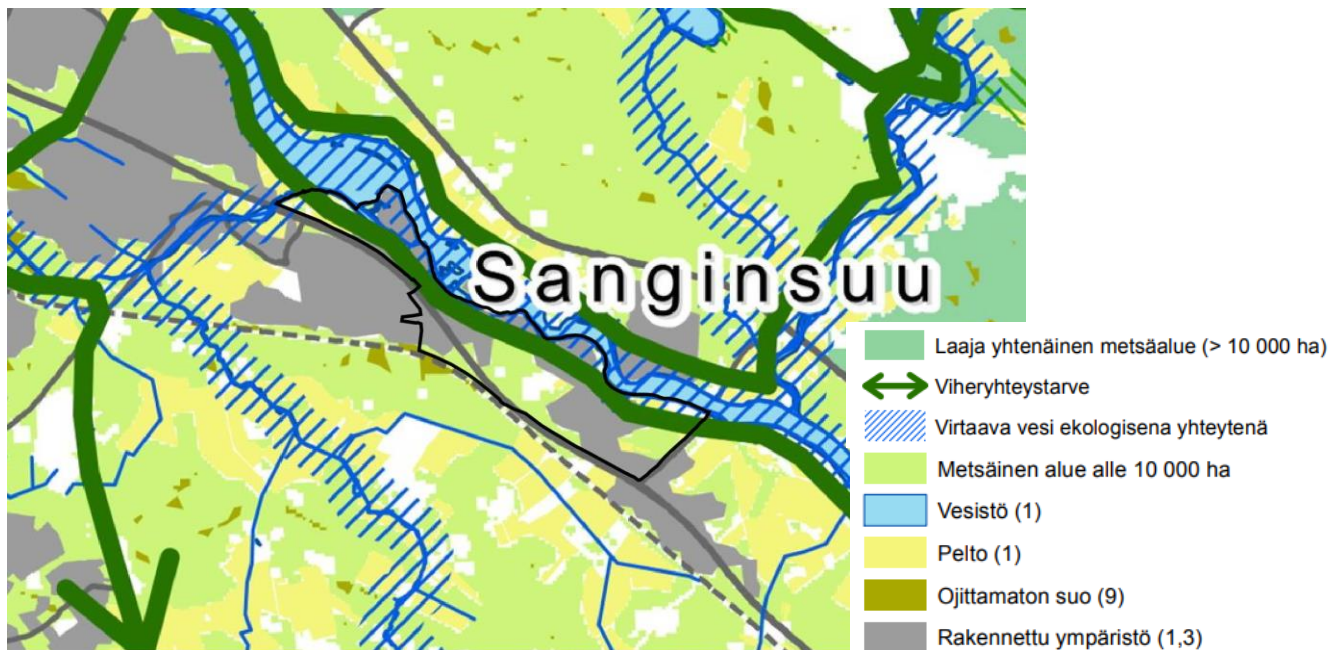
Muut kulttuuriperintökohteet ovat historiallisia asuinpaikkoja tai sotilastorppakohteita. Historialliselle 1760-luvun kartalle on merkitty talonpaikat Marttila, Kanninen ja Rahkonen (tunnetaan myös nimellä Konttila) sekä Heikkilä (tunnetaan myös nimellä Häkkilä), jotka ovat edelleen toiminnassa. Kartalle on myös merkitty uudistalona Vaara. Lisäksi 1760-luvun kartalle on merkitty kaksi sotilastorppapaikkaa, joista toinen on nähtävissä vielä vuoden 1952 kartalla. Toinen Oulunsuun Pikkuniityn sotilastorppa löytyy vielä vuoden 1806 kartalta. Paikka sijaitsee Konttisentien pohjoispuolelle, Oulujoen varren rinteessä peltoalueella, jossa torpan tarkempi sijainti on kairausnäytteiden perusteella paikannettu. Peltokerroksen alla voi mahdollisesti olla vielä torppaan tai piharakennuksiin liittyviä jäänteitä. (Museovirasto, tarkistettu 09/2024).

Kuva 22. Arkeologinen kulttuuriperintö selvitysalueelta. Punainen alue=kiinteät muinaisjäännökset, alueet, punainen piste=kiinteä muinaisjäännös, ruskea piste=muu kulttuuriperintökohte. (Museovirasto, haettu 3.1.2025).

9. Viherverkosto

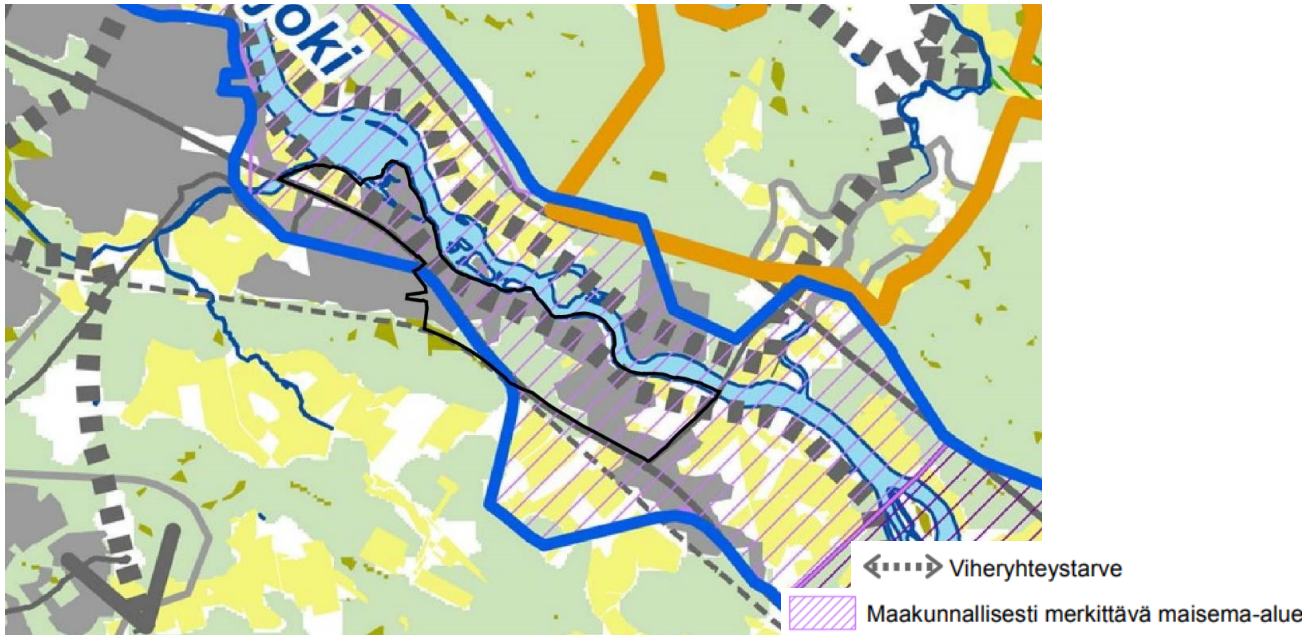
Selvitysalue on rakennettua ympäristöä, metsäistä aluetta sekä peltoa VILMO-suunnitelman viherverkosto-kartassa. Alue on VILMO-selvityksessä luokiteltu Oulujokilaaksoon. Oulujoki muodostaa virtaavan veden ekologisen yhteyden alueelle sekä tärkeän vesilähteen. Joen molemmin puolin on esitetty viheryhteystarve, joka toimii ekologisenä käytävänä. Vesistö- ja viheryhteydet ovat osa selvitysalueen ulkopuolelle jatkuvaa siniviherverkostoa. Alueelle tyypillisiä piirteitä ovat maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet, peltomaisemat sekä joen merkitys maisemassa ja historiassa. Madekosken alue on merkittävä virkistysalue, jossa on mahdollisuuksia retkeilyn ja matkailun kehittämiseen.

Kuva 11. VILMO-suunnitelman yleiskaavatasoiset viheryhteystarpeet kulkevat molemmilla puolilla Oulujoen rantaa. Selvitysalue rajattu mustalla. (VILMO-suunnitelma 2014, Oulun kaupunki).

Selvitysalue on osa Oulujoen rantojen viherkiilaa, joka on keskeinen osa Oulun alueen viherverkostoa, vaikka Heikkilänkangas-Madekosken alue rajautuu muutoin keskeisten kaupunkialueiden ulkopuolelle. Tärkeimpiä paikallisia ekosysteemipalveluita ovat kulttuurihistorialliset arvot, maisema ja lähivirkistys sekä veden pidätys ja puhdistus. Virkistyskäyttöä edistävät avoimeen peltomaisemaan sekä Oulujoelle avautuvat näkymät. Alueella on mahdollista kehittää virkistyskäyttöä ja parantaa ihmisten mahdollisuutta luonto- ja kulttuurimaiseman kokemiseen arkiympäristössä.

Nykyisten viheryhteyksien alueilla on valmiita virkistysreittejä, joita tulisi edelleen kehittää virkistys- ja viheryhteyksien verkostoksi koko alueelle. Viher- ja virkistysverkoston tulisi liittyä myös selvitysalueen ulkopuolisiin alueisiin. Vesistöjen virkistyskäyttö on riippuvainen pääsystä vesistön äärelle. Vapaat rantaviivat Oulujoen rannalla ja saarten läheisyydessä ovat lisäksi tärkeitä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Alueelle sijoittuu Konttisenkankaan uimaranta, joka on ainoa ylläpidetty uimaranta.

Kuva 12. Ote kartasta luonnon ja maiseman suositukset maankäytölle. Selvitysalue rajattu mustalla. (VILMO-suunnitelma 2014, Oulun kaupunki)

Oulun VILMO-kartalla luonnon ja maiseman suositukset maankäytölle on esitetty selvitysalueella viheryhteystarve (harmaa katkoviiva) Oulujoen suuntaisesti sekä alueen kuuluminen maakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen (lila vinoviiva). Selvitysalue kuuluu maisemallisesti Oulujokilaaksoon (sininen raja).

10. Maankäytön suositukset

Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon maisema- ja kulttuuriarvot sekä alueen erityispiirteet. Maiseman erityispiirteitä ovat avoin jokilaakso ja metsäiset kumpareet, jotka tulisi säilyttää. Erityisesti uudis- ja täydennysrakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sijainti ja rakennustavan sopeutuminen maisemaan. (Oulujokivarren osayleiskaavan tarkistus, 2022)

Tulevaisuudessa tulisi mahdollistaa jokilaakson viljely elinkeinona sekä säilyttää selänteiden metsäiset alueet, jotka kokonaisuutena muodostavat alueelle suljetun ja avoimen tilan vaihtelua. Metsäisten selänteiden vedenjakaja-alueet muodostavat maiseman rungon sekä mahdollistavat luonnollisen veden kierron. Alavien viljelyalueiden näkymät Oulujoelle, rantametsiköt ja ranta-alueen puusto tekevät maisemasta vaihtelevan ja luonnonympäristönä monimuotoisen.

Alueelle ominaisia maisemanpiirteitä tulisi säilyttää myös maiseman muutosalueilla eheinä kokonaisuuksina ja mahdollisimman luonnollisina jatkumoina. Avoimuuden säilyttämisessä maisemanhoidossa suositetaan perinteisiä tapoja kuten laidunnusta tai niittoa. Peltojen ja tienvarsien komeat yksittäispuut tulisi säilyttää. Metsäalueilla suositetaan luontaista uudistumista ja lahoppuuston jättämistä. Jyrkillä rinnealueilla ja rantatörmillä säilytetään kasvillisuutta eroosioriskin takia.

Rakentamiskannassa näkyvät eri vuosikymmenten rakennustyyli. Rakentamisen tulisi sijoittua ympäristöön maiseman ehdoin osaksi kulttuurimaiseman kokonaisuutta. Pienillä yksityiskohdilla on merkitystä arvokkaassa ympäristössä. Alueelle ominaista monimuotoisuutta lisäävät nykyiset puukujanteet, metsäsaarekkeet, yksittäispuut, aitat ja ladot sekä vesistöjen luontaiset rannat. Näitä tulisi maisemassa vaalia ja säilyttää. Selvitysalueella on lisäksi hienoja maisemapuita, erityisesti vanhoja mäntyjä, joita tulee pyrkiä säilyttämään. Metsäisillä alueilla suositetaan luontaista uudistamista ilman maisemaa voimakkaasti muuttavia avo- tai siemenpuuhakkuita.

Rakennusten sijoittuminen maisemaan perinteisiä sijoituspaikkoja ja periaatteita noudattaen antaa hyvät ohjeet myös tulevaan suunnitteluun. Peltojen keskelle rakentamista tulee välttää. Mahdollisten metsäisten reuna-alueiden asuttamisessa ja laajentamisessa otetaan huomioon uusi istutettava kasvillisuus ja asutuksen sulautuminen maisemaan. Merkittäviä ovat lisäksi näkymät joenrannalle, jossa rantatörmälle puustoon katveeseen sulautuvat rakennukset ovat osa perinteistä rakennustapaa. Rakennusten ja ympäristön sopusointuun ja maiseman eheyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Perinteiset maatalouden pihapiirit ovat muodostaneet kokonaisuuksia ja liittyneet saumattomasti ympäröivään maisemaan ja luonnonkasvillisuuteen.

Oulujokivarren maisemaselvitys ja maisemanhoitosuunnitelmassa vuodelta 2002 on esitetty tavoitteeksi rakennusten sijoittuminen ikään kuin tiiviiksi ”ryppäiksi”, jolloin loput alueesta olisivat peltoa tai metsää. Maisemassa heikosti rakentamiseen sopivat avoimien peltoalueiden lisäksi aivan veden läheisyydessä olevat ranta-alueet sekä jyrkkien rinteiden alueet, jossa rakennuspaikka muodostaa rinteeseen keskelle katkaisevan tason. Jyrkille rantatörmille rakentamista tulee välttää sortumisvaaran, maiseman eheyden sekä kalliiden rakentamisen perustusten vuoksi.

Maakunnallisesti arvokas **Konttisentien ympäristö** on määritetty erityisen edustavaksi kulttuuriympäristöksi, helmeksi, jonne rakentamista suositellaan vain vähän. Historialliset asuinpaikat ja sotilastorppakohteet, ovat myös kulttuuriperintökohteita, joiden jäljellä olevaa ympäristöä tulee säilyttää. Konttisentien varren peltoalueet tulisi hoitaa avoimina ja umpeenkasvaneita peltoalueita tulisi raivata avoimiksi tärkeiltä näkymälinjoilta. Myös umpeen kasvavat ojalinjat haittaavat arvokkaiden näkymälinjojen muodostumista. Konttisentien mittakaavan ja ominaispiirteiden säilyminen tulisi turvata vaikka tien liikennemäärät tulevat kasvamaan. Tien linjaus ja leveys tulisi säilyttää, eikä tien tasausta saisi nostaa tai pinnoitetta vaihtaa. Metsänreunaa on tärkeää pyrkiä säilyttämään ehjänä. (Hirviniemi & Männikkö, Osa C.)

Mahdollinen asutuksen lisäys alueella kuormittaa todennäköisesti nykyisiä virkistysreittejä, joita tulisi muutoksen takia kehittää verkostoiksi alueelle. Alueen selännealueiden metsien ja ranta-alueiden säilymisen kannalta on tärkeää, että alueella on polkuverkosto, mikä säilyttää aluskasvillisuutta sekä mahdollistaa luonnon tarkkailun, virkistysten ja liikkumisen alueella. Maastossa on luontaista korkeuksien vaihtelevuutta. Mahdolliset välttämättömät infran rakenteet tulisi häivyttää maisemaan ja on suositeltavaa, että rakentaminen toteutetaan lähelle todellista maanpinnan korkeutta sekä säilyttäen metsiköitä, niittyalueita ja muuta luonnonkasvillisuutta.

11. Liitteet

- Liite 1. Heikkilänkangas-Madekoski, maisemakuva
- Liite 2. Maisemarakenne 2015
- Liite 3 Maisemakuva 2015
- Liite 4. Maisemalliset maankäytön suositukset 2015

12. Lähteet

Hirviniemi & Männikkö, 2007. Osa C. Arvokkaiden alueiden kehittämisohjeet. Oulujokivarren rakennus- ja korjaustapaohjeet sekä arvokkaiden alueiden kehittämisohjeet. 2007

GTK, Maankamara: [Maankamara \(gtk.fi\)](https://gtk.fi/)

Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus VILMO, 2014

Uuden Oulun yleiskaava, 2016

Oulujokivarren osayleiskaavan tarkistus, 2022

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna: [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](https://kulttuuriymparisto.fi/)

Museovirasto, Rakennusperintörekisteri: [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](https://kulttuuriymparisto.fi/)

Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY:
[RKY](https://kulttuuriymparisto.fi/) [↑ Kohdetiedot](#)

Oulun kaupunki, Muhoksen kunta, 2002, Oulujokivarren maisemaselvitys ja maisemanhoitosuunnitelma

OULUJOKIVARSI, LIITE 1
MAISEMASELVITYS, MAISEMAKUVA

YLEISET MERKINNÄT

- SELVITYSALUE
- ALUEET
- METSÄINEN ALUE, suljettu
- PELTO, NIITY- TAI LAIDUNALUE, avoin

MAISEMAN ARVOT

- SELÄNTEIDEN YHTENÄISET LAKIALUEET, kangasmetsät
- LAAKSOJEN YHTENÄISET ALUEET, pelto-, niitty- ja laidunalueet
- RANNAN YHTENÄINEN METSÄALUE
- MAISEMAPUUT

MAISEMAN SOLMUKOHDAT JA NÄKYMÄT

- SOLMUKOHTA/SILTA vesistönäkymät
- MERKITTÄVÄ NÄKYMÄ avoin näkymä joen tai vesistön suuntaan
- PITKÄ NÄKYMÄ tärkeä avoin näkymä pelto- ja niittyalueilla

MAAMERKIT

- MAAMERKKI - MASTO

KARTTAKOhteet

- VALOKUVIEN PAIKAT 1-10

OULUN KAUPUNKI / YYP
24.10.2024

